

ským ministrům, jak Buolovi, tak Beustovi zásadně chybělo pochopení pro vnitřní otázky. Rozpuštění českého sněmu roku 1867 a vládní agitace při volbách do sněmu nového musely nezbytně vyvolat reakci ze strany českých poslanců napravití úsilí vlády. Byla to opravdu »politika odvety«, jak to později nazval tehdy rebelantský exulant Frič, do níž zapadlo pozvání na národopisnou výstavu moskevskou. Rozhodnutí českých politiků přijmouti toto pozvání vzbudilo ve vládních kruzích rozpaky a bezradnost. Na jedné straně bylo radno vystoupiti proti Čechům, na druhé však nemohlo to přispěti k utužení poměru rusko-rakouského. Proto ta hojná výměna depeší mezi pražským místodržitelstvím a ministrem Beustem, stejně jako policejní ředitel pražský Straub je ve stálém spojení s policejním ministerstvem ve Vídni a stará se zejména dopátrati se bližších podrobností z českého tábora. A tu opět Kazbunda odhaluje řadu nových usvědčujících dokladů pro konfidentství Karla Sabiny, který je veden konfidentským jménem Roman a který se asi výslovně nabídl opatření o zájezdu české delegace zprávy tím způsobem, že bude policii dodávat dopisy svého zetě, delegáta Svatoboru a spolupracovníka »Národních Listů« Emanuela Vávry, od něhož je vylákal pod záminkou, že bude psát o tomto předmětu články do »Kölnische Zeitung«. Avšak i o jiných otázkách práci nelze upřít pečlivosti. Je to zejména v otázce, jak zachovávala se ruská vláda a car k této výpravě. Není oficielnímu Rusku nemožno vytknouti vlačnost k našim snahám, jež se ještě později dokumentuje výroky carovými k rakouskému vyslanci Větserovi. Bylo pak jen samozřejmé, že nadšené projevy vyměněné mezi Rusy a Čechy musily zůstat jen akademickými a spokojiti se s efektem mravním, který byl však nesporný. Neboť se ruským zájezdem utužilo vědomí spojitosti s velikým národem slovanským, což se také projevilo ve zvýšeném zájmu o slovanské věci v českých zemích. Ale to byl také efekt jediný.

Ke své studii připojil Kazbunda otisky některých diplomatických dokumentů, jež na přání vydavatelstva (!!) jsou také, pokud jde o cizojazyčné, přeloženy. Tím rušivěji působí, že autor často v text vplétá citáty francouzské. Studie jeho je jistě určena také širším vrstvám, než výhradně odborníkům a nelze tedy požadovati od každého znalost jazykovou v té míře, jaká je požadavkem pro právníka neb historika. Stejně tak nelze bez výtky přejíti překlady příloh, jež nevalně respektují spisovný jazyk český (na př. jedenfalls = každopádně!). Ča.

A. Petrov: Národopisná mapa Uher podle úředního lexikonu osad z roku 1773. Praha 1924. — Znamý ruský badatel o národnostních poměrech v Uhrách vůbec a v Podkarpatské Rusi zvláště, vydal dílo, které vzniklo z dlouholeté práce badatelské. Autor uvádí, že již r. 1891 byl mu lexikon z r. 1773 znám a od té doby tudíž datuje se počátek této práce. Úvodem v kapitole první autor popisuje rukopis lexikonu, který jest ve státním archivu v Budapešti a uvádí také vydání tohoto lexikonu r. 1920, kdy lexikon byl vydán z důvodů politických pro mírovou konferenci.

V druhé kapitole autor popisuje vznik lexikonu a jeho prameny. Myšlenka sestavit lexikon vznikla v letech sedmdesátých 18. století za tím účelem, aby sebrána byla látka k vojensko-topografické mapě a zároveň i za příčinou urbaniální reformy. Lexikon vznikal dotazníkovou akcí zprvu na biskupy, později na osoby a úřady světské. V dotaznících hrála velkou úlohu také stránka jazyková, neboť záleželo těm, kteří se tázali, na tom, aby sedláci byli dobře zpraveni o svých povinnostech. Bylo tudíž vyšetřiti, jak se v které obci mluví. Tím byla zároveň založena velká cena lexikonu a tím také umožněno nyní vydati národopisnou mapu. V kapitole třetí autor pojednává o historickém významu lexikonu, zdůrazňuje tuto jeho vlastnost. Protože nebylo v době, kdy byl lexikon psán, národnostního zápasu v Uhrách, jsou údaje jeho hodnověrné. Autor zajímá se zvláště v této kapitole národnostní hranicí mezi Karpatorusy a mezi Slováky. Opravuje tu svůj

úsudek dříve vyslovený, že v Podkarpatské Rusi lid je si vědom jen rozdílů náboženských a nikoli národnostních. Autor upozorňuje, že východoslovenská nářečí přecházejí v karpatoruská. Oba živly se tu prostupují. Protože údaje lexikonu pocházejí od osob, které se na místě z vlastní zkušenosti přesvědčily, mají nebyčejný význam pro historickou demografii. Autor sám slibuje, že na podkladě dosavadních studií a na základě sbírky Fr. Pestiho »Helység névtara« napíše dílo o slovenských národnostních poměrech.

Ve čtvrté části svého spisu autor vysvětluje zásady, na nichž založil publikaci své mapy. Zajímavou jest tu otázka, jak uváděti názvy osad na mapě. Názvy ty nejsou rozhodující pro národopisnou mapu, která uvádí především hranice národnostní, ale autor rozhodl se uvést také názvy jednotlivých obcí podle lexikonu a to tak, že podává jméno každé osady v tom jazyku který ovládl v názvu. V území tak národnostně smíšeném, jako jsou Uhry, uváděti názvy osad v jejich jazyku, byla práce nadobyčejná. Autor proto popisuje celý postup své práce a zásady pravopisu, jak si je určil a vytkl, aby usnadnil tak četbu na mapě. Ku konci uveřejněn jest seznam osad. K textu připojena jest mapa, vypracovaná ve vojenském ústavě zeměpisném, velmi zdařilá a přesná. Rauscher.

Prof. dr. Josef Macek: Základy sociální politiky. Nákladem Ústř. dělnického knihkupectví v Praze, 1925, 8°, stran 366, cena Kč 36 brož. — Vydání knihy této, věnované známému politikovi Františku Modráčkovi, vzbudilo rozruch v interesované veřejnosti. Již při ohlášence předběžné subskripci jméno autorovo zaručovalo, že obsah knihy bude na vysoké úrovni vědecké i sociální. A očekávání to nebylo zklamáno.

V prvním díle své práce, dosud vyšlém, probírá prof. dr. Macek úkoly a zásady sociální politiky. V jednotlivých kapitolách všimá si poměrů výroby a spotřeby, práce a kapitálu, ženské otázky, práv na život, na práci a plody její, jakož i názorů na spravedlnost, rovnost, bratrství a svobodu.

Z díla jest patrné, že autor hluboce promyslel všechny otázky, o nichž píše; jeho logika, jdoucí až do nejmenších důsledků, působí na čtenáře přesvědčivě. Kniha psána jest způsobem i laikovi přístupným a snadno srozumitelným. Dr. Jindřich.

Prof. dr. Louis Verlez: Kontinentální vystěhovalecká statistika v Československu. Přeložil dr. J. Kotek. Praha. Nákladem ministerstva sociální péče, 1925, 8°, stran 36, cena Kč 5. — Autor podává nejprve přehled dějin našeho vystěhovalectví, načež přechází k československému vystěhovalectví a uvádí statistická data, jeho se týkající. Ku konci pojednává o smlouvách, uzavřených s Francií, Německem a Rakouskem. Dr. Jindřich.

F. Mézl: Výklad zákona o vystěhovalectví a prováděcího nařízení k němu. Nákladem vlastním. V Praze, 1924, 8°, stran 272. Cena Kč 32. V krátkém úvodu zmiňuje se autor o vývoji vystěhovaleckého zákonodárství u nás a přechází pak k výkladu zákona ze dne 15. února 1922, č. 71. Sb. z. a n. i prováděcího nařízení ze dne 8. června 1922, č. 170. Sb. z. a n. Zákon, resp. prováděcí nařízení cituje doslovně; za každým paragrafem pak přidává svůj výklad a poznámky. Ku konci otiskuje autor znění instrukcí, vydaných pro zastupitelské úřady, pasové úřady a pro politické úřady a státní úřady policejní, a připojuje seznam podnikatelů oprávněných dopravovati československé vystěhovance, i seznam československých zastupitelských úřadů. Jako příloha jest ke knize připojen vzorec dopravní smlouvy. Dr. Jindřich.

Claudius Schwerin: Die Formen der Haussuchung in indogermanschen Rechten. Rechtsgeschichtliche Studien Heft I. 1924, str. 47. — Známý badatel německý o právní historii věnuje pozornost zajímavému právnímu institutu vyskytajícímu se ve všech právech indogermanských. Autor nazval ho jménem »Haussuchung«. Staré právo po-